

https://zn.ua/ukr/ART/z_rechami_na_vihid__np_rayonnogo_masshtabu_biblioteku_y_teatr_prosyat_na_vulitsyu.html

З речами на вихід! НП «районного» масштабу: бібліотеку й театр просять на вулицю

07 березня, 2008, 14:15

Поділитися

Автор Катерина Константинова

Кореспондент відділу культури DT.UA (до 2019)

Поки готуємося до Євро-2012, поки вожді нації проводять культурне дозвілля в товаристві «зайки» й «п...

Поки готуємося до Євро-2012, поки вожді нації проводять культурне дозвілля в товаристві «зайки» й «примадонни», поки центр міста ще остаточно не перетворився на суцільний бутик, де-не-де (не дуже й далеко від Грушевського або Банкової) живуть непростим життям скромні трудівники культури, яких поки що... Скажемо відверто: поки що не попросили. У Києві час від часу проводяться громадські акції на зразок «зон культурного лиха». Але саме в цих «зонах» і доводиться жити і знаменитій бібліотеці, і маленькому студійному театру. Втім, нові часи диктують нові звичаї: вже виганяють не тільки з палаців, але навіть із малокомфортних напівпідвальних приміщень. На цю тему — дві історії (не без моралі).

Історія перша. Леся Українка і «газова атака»

Певний час тому в ЗМІ з'явилися звістки від Головного управління культури Київської міської державної адміністрації: «На Публічну бібліотеку імені Лесі Українки здійснено рейдерську атаку... Причина — приватизація

підприємством «Укргазпроект» будинку бібліотеки за адресою вул. Артема, 77».

Це центральна міська бібліотека з центральним сервером, яким користуються 138 бібліотек столиці. Це одна з головних бібліотечних установ Києва, науково-методичний центр і центр нових інформаційних технологій.

У фондах бібліотеки — понад 270 тис. документів на різних носіях. Тут належним чином укомплектовано відділи мистецтва, літератури іноземними мовами, літератури краєзнавчого змісту, літератури про Київ.

Але ось у чому заковика... У бібліотеки фактично немає власного приміщення. Вона працює в дев'яти орендованих — у різних районах міста.

Одне з головних приміщень (площею 170 кв. м.) розташоване у відомчому будинку ВАТ «Укргазпроект» по вул. Артема, 77. Ось що каже директор бібліотеки ім. Лесі Українки Людмила Ковальчук:

— Архівні документи свідчать, що вже 17 грудня 1943 р., через 40 днів після визволення міста, Київрада ухвалила рішення про створення в столиці восьми масових бібліотек! У всьому світі такі бібліотеки називаються публічними, тобто загальнодоступними. Мене це схвилювало, адже я сама дитя війни. Подумалося: хіба не було тоді інших проблем? Ще точилися бої, розруха була... І перші книжки надійшли сюди саме 1943-го. Про це свідчать спогади читачів. Вони в мене задокументовані.

Кияни знаходили книжки з приватних колекцій серед руїн. Важко навіть уявити: люди, які сиділи в холодних кімнатах, не палили ці книжки, а приносили їх у районні відділи освіти!

Відомо, що в радянські роки перші поверхи будівель передавали місту для розміщення бібліотек, аптек, магазинів. Будинок на вулиці Артема, 77 — відомче приміщення інституту, раніше він називався «Союзгазпроект». Через конфлікт ми змушені були довго працювати в архівах. І зрештою знайшли

техдокументацію на спорудження цього будинку. Там зазначено: саме тут планувалася бібліотека для дітей. Ми ж переїхали сюди 1971-го, коли відзначалося 100-річчя з дня народження Лесі Українки. Наш сусід-інститут тоді добудовував ще одне крило приміщення.

Увесь перший поверх віддали бібліотеці для дітей. Тоді не було приватної власності. Все було загальнодоступним. Тепер же така боротьба... Негарна, дика.

У 1974 році міське управління культури вперше у Києві провело експеримент зі створення централізованої бібліотечної системи в Шевченківському районі. Міська влада вирішила перенести центральну бібліотеку на цю базу. Тоді в штаті було 35 чоловік, нині — 140. Виявляється, в радянські роки бібліотека й «Союзгазпроект» навіть дружили. Вони уклали договір про співпрацю. Проводили концерти, був спільний хор, художня самодіяльність. Про цей «експеримент» дізналися у верхах. І 1979 року бібліотеку ім. Лесі Українки нагородили дипломом Виставки досягнень народного господарства СРСР.

А 1994 року «Союзгазпроект» став відкритим акціонерним товариством. 1996-го розпочалася приватизація будинку (включаючи всі бібліотечні метри). Тоді й настали тривожні дні.

В якийсь момент конфлікт ніби залагодили: Фонд держмайна уклав довгострокову угоду на вісім років (по 2004-й). Почали говорити, що для бібліотеки треба побудувати спеціальне приміщення. Навіть виділили землю, приступили до проектування. Але 2004-го бібліотека одержала від «Укргазпроекту» попередження про те, що їм не вигідно утримувати бібліотеку за розцінками оренди бюджетних організацій (постановою уряду від 1999 року № 699 була регламентована мінімальна оплата — 1 грн./кв.м за будь-яку площу). «Укргазпроект» бачив інший тариф — 15 доларів за квадратний метр. Ця боротьба плавно перетекла й у 2005 рік.

— Я як віце-президент Української бібліотечної асоціації звернулася тоді в комітет з культури і духовності, в уряд, до президента, — продовжує пані Ковальчук. — І от Фонд держмайна посприяв, і ми уклали договір ще на три роки. Але тепер вони вже не вимагають жодної плати, а просто категорично попередили: 31 грудня 2007 — останній день роботи бібліотеки. Та бібліотека — власність киян. Я, найнятий директор, не можу вирішити це питання. Але ж у цьому приміщенні працює адміністрація району, рада директорів Києва засідає, науково-методична рада, проходять презентації книжок, приймання делегацій. Ось, наприклад, недавно були члени конгресу США. Треба ж їх десь прийняти. Тим більше що з 1999 року бібліотека почала освоювати нові технології. Ми здобули грант на 25 тис. доларів від Фонду Сороса, завдяки чому встановили зручну пошукову програму «Екслібрис». Нині безплатно надаємо нашим користувачам доступ до всіх інтернет-ресурсів. Створили власний сайт.

Президент доручив секретаріату вивчити документи з приватизації цього будинку і вжити заходів для захисту прав бібліотеки. Олесь Довгий дав слово, що ніхто не зможе виселити бібліотеку, і він не допустить рейдерського захоплення цього приміщення. Начебто, чимало порушень у приватизації. І в разі, якщо претензії до бібліотеки не припиняться, він порушить питання про перегляд приватизації й розширення бібліотеки на кілька поверхів.

Останнім часом бібліотеку кілька разів відвідували представники «Укргазпроекту». Фотографували приміщення, обговорювали перепланування... А співробітники одержали листа такого змісту: мовляв, повідомте, на яку площу приміщення ви претендуєте й як збираєтесь її використовувати. Управління культури Києва звернулося до керівництва «Укргазпроекту» з проханням подовжити договір оренди ще на десять років. Цей папір мають підписати три особи — начальник управління культури, директор бібліотеки й керівництво «Укргазпроекту». Поки що є тільки два підписи...

Як стало відомо «ДТ», наступного тижня в Господарському суді м. Києва розглядатиметься питання «про квадратні метри Публічної бібліотеки ім. Лесі Українки».

Історія друга. «Дивний замок» і дивовижний район

Театр «Дивний замок»: сцена зі спектаклю «Містер Кроулі і затемнення» Фото: Олени ХАРХАЛІС	Літопис цього театру такий же «дивний», як і його назва — «Дивний замок». Живе київський театр-студія не в царських хоробах, а в напівпідвальному, не дуже комфортному приміщенні на вулиці Єреванській, 11. А заснований він ще 1987-го, коли в столиці відкривалися численні театри-студії. Місцем його проживання був Андріївський узвіз. Але невдовзі театр переїхав у Солом'янський район, у напівпідвал «хрущовки» на Єреванській.
---	--

Згодом якісь театри-студії кудись передислокувались, інші колективи й геть не зуміли впоратися з труднощами «перебудови» та припинили своє існування. Наприклад, так безславно «загинув» театр «Гротеск» — у дворах на Караваєвих Дачах.

— У ті часи ми зрозуміли, що майданчик наймати не зможемо, тому довелося облаштуватися в підвалі будинку, який підлягає знесенню, — розповідає художній керівник київського театру-студії «Дивний замок» Олена Іванченко. — Тоді в моєму житті були дуже важкі часи... Але труднощі роблять людину сильнішою. Театром треба було займатися (насамперед репертуаром). Тоді Микола Богданов поставив у нас казку «Про сонце, місяць і долю-віщунку», ми почали орієнтуватися на дитячу аудиторію. Звісно ж, грали не в цьому приміщенні, а в дитячих садках, школах.

Тоді ж у театр і потягнулася публіка. Сформувалася своя аудиторія. Почали з'являтися оригінальні експериментальні сценічні дослідження самої Іванченко — «Тополі», «Великий льох», «Жаба», «Хмарочос», «Шкідливі поради». Навіть строгі професіонали доволі тепло прийняли відносно недавній спектакль

«Містер Кроулі і затемнення». Утворилася театральна школа, якій уже 12 років. Багато вихованців колективу згодом вступили до театального вузу.

І все ж ситуація була непростю. «Дивному замку» треба було виживати. А влада району, мабуть, вирішила: театр — це тягар. (Крім іншого, напівпідвальне приміщення розташоване на стику комунікацій і регулярно затоплялося.) Згодом на баланс театру намагалися «повісити» списаний реквізит інших театрів, який через зношеність не міг знадобитися «Дивному замку». До керівника постійно приходили перевіряльники з погрозами: «Вас тут не буде! Приміщення забираємо під гастроном! Тут був клуб Гастрономторгу!»

Два роки документи цього театру «висіли» на перевірці. Попри те, що 1999-го театр став відомим у місті, став з'являтися на фестивалях (зокрема й міжнародних).

— Спочатку ми були «ніким», тобто театром без печатки, без документів, — продовжує розповідь Олена Іванченко. — Але ось почалося об'єднання районів. І нашою пропискою стала Солом'янка. Нас зареєстрували. І театр-студія опинився на балансі Солом'янського району.

Правда, невдовзі виявилось найцікавіше: з'ясувалося, що на минулі два роки на нас передбачалося фінансування. Тільки ми про це не знали! Ніхто нічого не проплачував! Тобто юридично ми начебто й не існували. Хоча глядачі приходили. Ми постійно випускали спектаклі. Актори підробляли хто де міг.

Нарешті з 1 січня 2003 року (після 15-річного керівництва) Олену Іванченко офіційно призначають директором. До штатного розкладу зараховують п'ятеро чоловік: касира, бухгалтера, головного адміністратора, головного інженера й художнього керівника. І на сьогодні в репертуарі театру вже 25 назв — не тільки дитячих спектаклів, а й для дорослих. Підвал на Єреванській відвідують київські театри зі стажем, гості з інших міст, жителі сусідніх будинків.

Почалися «ігри з фінансуванням». Кошти начебто виділяються. Проте одержати їх чомусь неможливо. Потім — тендери... У результаті навіть невеличкі гроші, зароблені цим театром, летять у нікуди. До всього УЖГ, яке володіє приміщенням, виставляє театру борг за оренду. Виявляється, договір оренди не переривався всі ці прекрасні роки. Тільки театр як юридична особа два роки — з 2001-го до 2003-го — не існував! І коли «Дивний замок» начебто наново відкривався, баланс був нульовим.

— І от, нарешті, дирекцію театру викликають у район на засідання постійної комісії з питань соціально-економічного розвитку, бюджету й фінансів, — продовжує Олена Іванченко. — І там районний депутат Сергій Бех (заступник глави району у справах культури, освіти і з роботи з правоохоронними органами) при депутатах і працівниках театру дозволяє собі образливі випадки на адресу колективу. Причому абсолютно безпідставні! Принижує творчу й людську гідність людей, ентузіастів театральної справи... Вражає й те, що людина, яка, здавалося б, повинна безумовно захищати культуру загалом і театральний студійний рух зокрема (навіть у масштабах району), раптом виступає в ролі мало не гонителя! Напередодні 20-річчя колективу відмовили й у проханні про акторські ставки. А також у збільшенні фінансування колективу. Хоча 20 років — це великий період. Фактично період виживання... І начебто можна було б зглянутися.

Але замість співчуття й підтримки, замість поданої руки допомоги — нові погрози про можливе звільнення й реорганізацію. Приспів і новий «сюрприз» від УЖГ: заява про можливе неподовження договору оренди.

Що за цим стоїть? Бажання заощадити за рахунок творчих людей? Продати приміщення для нової комерції?

До того ж, за словами пані Іванченко, депутат Бех якось заявив, що театр «Дивний замок» не брав участі у львівському фестивалі «Золотий лев», а репетиції й спектаклі в театрі, виявляється, не проводяться. Райадміністрація

змусила студійців після кожного виходу на сцену надавати акт про те... що глядачі не шкодують за проведеним у театрі часом і що спектакль їм... сподобався.

Уявляєте? Стихають оплески... А керівник театру дякує публіці й просить підписати акт! При цьому «Дивний замок» — єдина в столиці театральна установа, яка не має ні акторських ставок, ні постановочних коштів. І ще й одержує найменші серед театрів такого рівня бюджетні кошти. Загалом бореться за місце під сонцем вже скільки років!

Проте активність (зокрема й позасценічну) цього маленького театрику вміть помітили навіть у кабінетах солом'янських чиновників. У кожному разі глава району пан Сидоров, здається, перейнявся їхніми проблемами... Тим часом студійці звернулися навіть в організацію «Опора». Театр підтримала Національна спілка театральних діячів України в особі заступника Леся Танюка — Тамари Шулакової. Підтримало також міське управління культури — персонально Валентина Ліновицька.

Багато відомих українських акторів (Ада Роговцева, Петро Панчук, Анатолій Хостікоєв) також «за» студійців. Нехай не дослівно, але за суттю вони кажуть таке...

Невже ми дожили до пори, коли в міських районах почнуться «зачистки» навіть дитячих театральних студій, а їхнє місце (у тих же підвалах) заступлять ігрові автомати або магазини секонд-хенду? Невже цей найбільш мікробюджетний, досить-таки забавний і завжди неспокійний театрик — вічне більмо на оці в одного з найбагатших районів столиці? І невже й справді вся країна незабаром дочекається повсюдного «культурного» НП — не тільки районного масштабу?